

DEAN SAVIĆ*, BRANIMIR LIKER**, DANIJEL MENDAŠ***

Suzbijanje nedozvoljenog posjedovanja oružja i eksplozivnih tvari: strateško planiranje

Sažetak

Suzbijanje nedozvoljenog posjedovanja oružja i eksplozivnih tvari može biti uspješno samo ukoliko ga prati sveobuhvatno i multidisciplinarno strateško planiranje. Pri tome je potrebno jasno definirati konkretne ciljeve, mjere i zadaće, te precizno odrediti rokove, izvršitelje i potrebna sredstva. Uloga menadžmenta strateške razine presudna je u svim stadijima strateškog planiranja, dok je uloga nižeg menadžmenta i službenika stručne razine neophodna samo u vezi s tehničkim aspektima planiranja i konkretnom provedbom zadaća.

Ključne riječi: oružje, eksplozivne tvari, nedozvoljeno posjedovanje oružja i eksplozivnih tvari, strategija, planiranje, akcijski plan, provedbeni plan, menadžment, Nacionalno povjerenstvo za oružje i streljivo.

UVOD

Ukupnost problematike nedozvoljenog posjedovanja oružja i eksplozivnih tvari sastoji se od širokog spektra različitih protupravnih radnji koje se javljaju u svim segmentima ljudskog djelovanja koje je u vezi s oružjem i eksplozivnim tvarima. Učinkovito suzbijanje tih radnji moguće je isključivo uz sveobuhvatan pristup usmjeren na sve aspekte problematike. To znači da, osim represivnih i preventivnih mjera koje se poduzimaju radi suzbijanja kaznenih djela i prekršaja, postoji potreba i za poduzimanjem čitavog niza drugih mjera kako bi se uklonili uvjeti koji omogućuju i pospješuju takvo protupravno ponašanje. Uz potrebu za sveobuhvatnim pristupom ovoj vrsti delikata, preduvjet za učinkovitost jest i adekvatno strateško planiranje. S obzirom na to da problematika oružja i eksplozivnih tvari obuhvaća nadležnost više državnih tijela te različitih službi unutar njih, strateško planiranje potrebno je obaviti vrlo pažljivo uz uvažavanje svih specifičnosti problema-

* mr. sc. Dean Savić, predavač na Visokoj policijskoj školi MUP-a RH, Zagreb.

** Branimir Liker, načelnik Odjela organiziranog kriminaliteta, PU primorsko-goranske.

*** Danijel Mendaš, policijski službenik, Odjel organiziranog kriminaliteta, PU primorsko-goranska.

tike, kao i uz uvažavanje potrebe za primjenom spomenutog sveobuhvatnog, odnosno multidisciplinarnog pristupa.

Pojam strateškog planiranja treba shvatiti kao proces definiranja strategije (kao koncepta za postizanje zacrtanih ciljeva) na razini najvišeg rukovodstva, uključujući i preciznu operacionalizaciju ciljeva i zadaća, kao i parcijalne strategije za njihovo ostvarivanje.

Spomenuta operacionalizacija, odnosno daljnja razrada strategije, zadaća je nižih razina rukovođenja i obavlja se kroz akcijske planove.

Kako strategije i akcijski planovi u vezi s problematikom oružja i eksplozivnih tvari ne bi ostali sami sebi svrha, odnosno kako bi se osigurala njihova provedba, proces planiranja potrebno je obaviti ne preskačući niti jednu od njegovih osnovnih etapa. Isto tako, nakon usvajanja strateških planova potrebno je osigurati njihovu provedbu, nadzor i korekciju, u čemu ključnu ulogu ima razina najvišeg rukovodstva, tzv. strateški menadžment.¹

1. ODREĐIVANJE OPSEGA PROBLEMATIKE

Pojam "oružje i eksplozivne tvari" koji se koristi u Kaznenom zakonu² odnosi se na pojmove koji su posebno definirani Zakonom o oružju³ i Zakonom o eksplozivnim tvarima.⁴ Te su definicije donesene uz uvažavanje međunarodnih standarda te zapravo obuhvaćaju sva sredstva koja se jednom općom definicijom mogu svrstati pod oružje i eksplozivne tvari (razne vrste oružja i oruđa, streljiva, eksploziva, pirotehničkih sredstava i sl.). Sukladno tome, za potrebe određivanja opsega problematike najprikladnije je korištenje pojma "oružje i eksplozivne tvari", koji treba shvatiti što je moguće šire kako bi se prilikom izrade strateških planova osigurala njegova primjena i na aspekte na koje se u početku nije računalo, a koji tek kasnije mogu postati aktualni. Drugim riječima, spomenuti pojam nije dobro ograničiti na, primjerice, "vatreno oružje" ili "malo i lako oružje", jer u određenom trenutku problem hladnog oružja,⁵ ili vojnog oružja koje ne potpada pod pojam malog i lakog oružja, mogu postati gorućim predmetom interesa. Ukoliko se takvi problemi pojave, širi pristup omogućuje primjenu strategije i na nove oblike ugrožavanja,

¹ Jurina, M.: *Rukovođenje i organizacijsko ponašanje*, Zagreb: MUP RH, 1994., 10.

² Kazneni zakon, NN 110/97., 27/98., 50/00., Odluka USRH U-I-241/00. od 10. 5. 2000., 129/00., 51/01., 111/03., 190/03., Odluka USRH U-I-2566/03. i U-I-2892/03. od 27. 11. 2003, 105/04., 84/05., 71/06., čl. 335.

³ U čl. 3. Zakona o oružju (NN 63/07.) oružje je definirano kao naprava izrađena ili prilagođena da pod pritiskom zraka, barutnih i drugih plinova ili drugog potisnog sredstva može izbaciti zrno, kuglu, sačmu ili neki drugi projektil, odnosno raspršiti plin ili tekućinu te druge naprave koje su namijenjene za samoobranu, lov ili šport. Oružjem se smatraju i bitni dijelovi oružja (cijev s ležištem metka, cijevni umetak, zatvarač, navlaka, rukohvat s mehanizmom za okidanje te bubanj kod revolvera). Pojam oružja detaljno je razrađen u čl. 4. do 7. istog Zakona.

⁴ U čl. 3. st. 1. Zakona o eksplozivnim tvarima (NN 178/04., 109/07., 67/08.) kao eksplozivne tvari navedene su gospodarski eksplozivi, sredstva za iniciranje eksplozivnih tvari, pirotehnička sredstva, streljivo, baruti, proizvodi punjeni eksplozivnim tvarima, te sirovine eksplozivnih svojstava koje služe za proizvodnju eksplozivnih tvari.

⁵ Kao primjer može se navesti vrlo aktualni problem uličnih obračuna noževima maloljetnika u Londonu.

pa tada nema potrebe za donošenjem novog strateškog plana, već je dovoljno modificirati provedbene planove te na temelju toga pristupiti rješavanju novonastale situacije.

Nakon određivanja pojma potrebno je odrediti i opseg problematike. Ona može obuhvaćati dvije sfere: legalnu i ilegalnu. Legalna sfera odnosi se na sve sigurnosno relevantne aspekte problematike oružja i eksplozivnih tvari u kojima se subjekti primarno pridržavaju propisa, a do zloporaba dolazi tek sporadično i ovisno o specifičnim okolnostima. S druge strane, ilegalna sfera obuhvaća one vidove problematike u kojima subjekti u svim ili većini segmenata svog ponašanja krše zakon.

Sukladno navedenom, legalna sfera može obuhvaćati sljedeće sigurnosno relevantne aspekte: držanje i nošenje oružja od strane građana; držanje i nošenje službenog oružja; proizvodnju oružja i eksplozivnih tvari; popravljavanje, prepravljavanje, promet i prijevoz oružja i eksplozivnih tvari; ispitivanje i obilježavanje žigom vatrenog oružja; proizvodnju, nabavljanje i promet vojnog i policijskog oružja; lov; sportsko streljaštvo; uvoz i izvoz oružja i eksplozivnih tvari; uništavanje oružja i eksplozivnih tvari; skladištenje vojnog i policijskog oružja; upravljanje viškovima vojnog i policijskog oružja; te druge aspekte.

Ilegalna sfera obuhvaća sljedeće aspekte: nedozvoljeno posjedovanje oružja i eksplozivnih tvari; nedozvoljenu trgovinu oružjem i eksplozivnim tvarima; nedozvoljenu proizvodnju oružja i eksplozivnih tvari; krijumčarenje oružja i eksplozivnih tvari; zloporabu oružja i eksplozivnih tvari; krađe oružja i eksplozivnih tvari; te druge aspekte.

Osim što je širenje interesa na legalnu sferu nužno zbog osnovnih sigurnosnih parametara (poput korelacije između količine oružja u legalnom posjedu i broja nesretnih slučajeva, samoubojstava i ubojstava počinjenih tim oružjem), ono je nužno i zbog činjenice što se legalna sfera često isprepleće s ilegalnom ili čak u potpunosti zalazi u nju (npr. krijumčarenje oružja od strane trgovačkog društva koje ga legalno proizvodi, fiktivno uništavanje oružja od strane nadležne komisije i njegova ilegalna prodaja, izvoz oružja u zemlju koja je pod međunarodnim embargom uz pomoć krivotvorene potvrde krajnjeg korisnika). Stoga je širim strateškim pristupom nužno stvoriti preduvjete ne samo za učinkovitu borbu protiv ilegalnih aspekata problematike oružja i eksplozivnih tvari, već i za stvaranja uvjeta u kojima subjekti koji djeluju u legalnoj sferi ne mogu zaći u ilegalnu ili im je to znatno otežano.

Štoviše, takvim pristupom potrebno je spriječiti i obrnuto: mogućnost legaliziranja ilegalne sfere izborom pogrešnih instrumenata za njezinu kontrolu. Takav je slučaj nastupio, primjerice, kada je tijekom akcija dobrovoljne predaje i legalizacije oružja primjenjivan loše definiran institut amnestije, što je praktički dovelo do legalizacije ilegalnog tržišta oružja.

2. ODREĐIVANJE NADLEŽNOSTI

Ukoliko se prihvati potreba za širim određenjem pojma i opsega problematike oružja i eksplozivnih tvari, ukazuje se i potreba za širim odabirom državnih tijela koja se bave tom problematikom i koja trebaju preuzeti ulogu nositelja zaduženih za ostvarivanje strateških ciljeva.

Uzevši u obzir aspekte koje ova problematika obuhvaća, u nadležnost Ministarstva unutarnjih poslova potpadaju svi ilegalni i većina legalnih aspekata. Tako je policija zadužena za otkrivanje kaznenih djela i prekršaja u vezi s nedozvoljenim posjedovanjem, proizvodnjom, trgovinom i krijumčarenjem oružja i eksplozivnih tvari, kao i drugim zloporabama s tim u vezi. Ustrojstvene jedinice nadležne za upravne i inspeksijske poslove zadužene su za nadzor nad držanjem, nošenjem, proizvodnjom, prometom, popravljanim, prepravljanim, prijevozom, ispitivanjem i obilježavanjem oružja, te za druga područja na koje se odnosi upravni i inspeksijski nadzor građana i pravnih osoba. Nadalje, posebna komisija Ministarstva unutarnjih poslova zadužena je za postupanje s oružjem koje je nakon okončanja sudskih postupaka pravomoćno oduzeto građanima, a ustrojstvene jedinice nadležne za materijalno-financijske poslove zadužene su za nabavljanje, skladištenje, i upravljanje viškovima policijskog oružja. Provođenje javnih kampanja u vezi s podizanjem svijesti građana o opasnostima koje nosi posjedovanje oružja i eksplozivnih tvari u nadležnosti je odjela zaduženog za odnose s javnošću.

Ovakvo gruba podjela prikriva činjenicu da u vezi s većinom navedenih aspekata dolazi do preklapanja nadležnosti nekih ustrojstvenih jedinica. Tako je za provedbu pojedinih radnji u vezi s upravnim nadzorom oružja zadužena policija, dok detektiranje kažnjivih radnji u određenoj mjeri obavljaju ustrojstvene jedinice nadležne za upravne i inspeksijske poslove. S druge strane, za pojedine vidove problematike nije jasno tko je nadležan ili je nadležnost neprirodno rascjepkana. Na primjer, prekršajnu problematiku u vezi s nedozvoljenim posjedovanjem oružja⁶ prati odjel policije nadležan za praćenje javnog reda i mira, kaznena djela nedozvoljenog posjedovanja veće količine oružja⁷ prati odjel zadužen za suzbijanje organiziranog kriminala, dok kaznena djela nedozvoljenog posjedovanja manje količine oružja⁸ prati odjel zadužen za suzbijanje općeg kriminaliteta. Ovakva umjetna podjela praćenja ilegalnih aspekata rezultat je nepostojanja ustrojstvene jedinice u čijoj bi nadležnosti bilo praćenje čitave problematike, što dovodi do određenih problema u vezi s cjelokupnim sagledavanjem pojave i iniciranjem potrebnih mjera za njezino suzbijanje, odnosno u vezi sa strateškim planiranjem i provedbom konkretnih planova.

Vrlo važnu ulogu u kontroli legalnih aspekata ima Carinska uprava Ministarstva financija u čijoj je nadležnosti nadzor uvoza, izvoza, provoza, te nadzor drugih oblika prijenosa oružja i eksplozivnih tvari preko državne granice. Carinska uprava također je zadužena za ilegalne aspekte problematike te poduzima konkretne mjere u vezi sa suzbijanjem krijumčarenja.

U vezi s ulogom drugih državnih tijela značajnu zadaću ima ministarstvo nadležno za poslove gospodarstva koje obavlja poslove u vezi s izdavanjem dozvola za uvoz i izvoz oružja i eksplozivnih tvari. Iako bi odgovornost za izdavanje spomenutih dozvola trebala u cijelosti biti u nadležnosti navedenog ministarstva, ta je odgovornost disperzirana

⁶ Prekršaji iz čl. 91. Zakona o oružju, NN 63/07.

⁷ Kazneno djelo iz čl. 335. st. 2. KZ-a, NN 110/97., 27/98., 50/00., Odluka USRH U-I-241/00. od 10. 5. 2000., 129/00., 51/01., 111/03., 190/03., Odluka USRH U-I-2566/03. i U-I-2892/03. od 27. 11. 2003., 105/04., 84/05., 71/06.

⁸ Kazneno djelo iz čl. 335. st. 1. istog Zakona.

na komisiju u čiji su rad uključeni i predstavnici ministarstava nadležnih za obranu, te unutarnje i vanjske poslove.

Ministarstvo obrane Republike Hrvatske nadležno je za skladištenje, upravljanje viškovima te za inspekcijski nadzor proizvodnje vojnog oružja. Određeni aspekti tog nadzora spadaju i u nadležnost Ministarstva unutarnjih poslova. Ilegalni aspekti problematike oružja unutar Oružanih snaga u nadležnosti su Vojne policije. Uloga sigurnosnih službi ogleda se u prvom redu u prikupljanju informacija o ilegalnom posjedovanju oružja i eksplozivnih tvari te prosljeđivanju takvih informacija drugim korisnicima. U nadležnost pravosudnih tijela spada procesuiranje počinitelja kaznenih djela i prekršaja u vezi s nedozvoljenim posjedovanjem oružja i eksplozivnih tvari.

Nadležnost Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija ogleda se u predstavljanju države na međunarodnim forumima na kojima se na političkoj razini raspravlja o problematici oružja i eksplozivnih tvari, te u objedinjavanju određenih godišnjih izvješća u vezi s kontrolom oružja i njihovom dostavljanju zainteresiranim međunarodnim subjektima.

3. ODREĐIVANJE STRATEŠKE RAZINE PLANIRANJA

S obzirom na činjenicu da je za većinu razmatranih aspekata zaduženo Ministarstvo unutarnjih poslova, ono bi trebalo preuzeti i vodeću ulogu u izradi strateških dokumenata za učinkovito suzbijanje nedozvoljenog posjedovanja oružja i eksplozivnih tvari. U nedostatku ustrojstvene jedinice u čijoj bi nadležnosti bila cjelokupna problematika, jedino adekvatno rješenje bilo bi formiranje *ad hoc* povjerenstva kojim bi rukovodio menadžer strateške razine i koje bi bilo zaduženo za iniciranje i koordiniranje izrade strateških planova.

Budući da opseg problematike u vrlo važnim segmentima nadilazi nadležnosti Ministarstva unutarnjih poslova, temeljni strateški dokument koji je potrebno izraditi bila bi strategija na nacionalnoj razini. Ona bi se trebala odnositi na točno određeno vremensko razdoblje. Uzevši u obzir prethodna razmatranja u vezi s pojmom i opsegom problematike, najprihvatljiviji naziv takvog dokumenta bio bi npr. *Nacionalna strategija za kontrolu oružja i eksplozivnih tvari 2009.-2014.*

Zbog regionalnih specifičnosti postoji potreba i za izradom strateških dokumenata niže razine, bez obzira na to što akcijski plan koji proizlazi iz nacionalne strategije može predvidjeti i izravno poduzimanje nekih mjera na regionalnoj razini. Regionalni strateški dokumenti s akcijskim planovima trebali bi pratiti logiku i ciljeve nacionalne strategije uz uvažavanje posebnosti koje vladaju na određenom području. S obzirom na to da problematika oružja i eksplozivnih tvari koja je u nadležnosti drugih državnih tijela može biti pokrivena nacionalnim strateškim dokumentima, potreba za regionalnim strateškim planiranjem odnosi se samo na neke dijelove problematike koji su u nadležnosti Ministarstva unutarnjih poslova. Prilikom izrade tih dokumenata potrebno je koristiti metodike za izradu sigurnosnih prosudbi.⁹ Pri tome je potrebno dati jasan naziv dokumentu iz kojeg

⁹ Pušeljić, M.: *Programiranje i planiranje rada u Ministarstvu unutarnjih poslova Republike Hrvatske*, Krimarak 7, Zagreb: MUP RH, 1999., 12.-19.

treba biti vidljiv njegov karakter, problematika, područje i vremensko razdoblje na koji se odnosi (npr. Strategija suzbijanja nedozvoljenog posjedovanja oružja i eksplozivnih tvari Policijske uprave primorsko-goranske 2009.-2014.).

4. ODREĐIVANJE PODRUČJA INTERESA, ANALIZA STANJA I IZVOĐENJE ZAKLJUČAKA

Uzimajući u obzir sve aspekte problematike oružja i eksplozivnih tvari moguće je grupirati ih, te odrediti općenita područja interesa na koja će se strategija odnositi i koja će biti potrebno analizirati. Nakon toga moguće je izvesti određene zaključke. Ukoliko se strategija odnosi na šestogodišnje razdoblje, potrebno je za isto prethodno razdoblje obuhvatiti pojave koje su predmet analize. Zaključke je potrebno izvesti na temelju pokazatelja dobivenih iz kvalitetno obrađenih podataka.

Sukladno navedenom, jedno od područja interesa moglo bi biti "**ilegalno posjedovanje oružja i eksplozivnih tvari**" koje kao krovni pojam može obuhvaćati i nedozvoljenu proizvodnju, trgovinu, krijumčarenje i druge zloporabe. S tim u vezi analizom je moguće obuhvatiti podatke o prekršajima i kaznenim djelima u ciljanom vremenskom razdoblju te količini oduzetog, nađenog i predanog oružja i eksplozivnih tvari. Na temelju toga moguće je izvesti zaključak o opasnosti koja trenutno prijete od nedozvoljenog posjedovanja oružja i eksplozivnih tvari te iznijeti predviđanje daljnjeg kretanja i opasnosti koju će promatrana pojava predstavljati u narednom razdoblju.

Drugo područje interesa moglo bi biti "**legalno posjedovanje oružja i eksplozivnih tvari**". Moguće je analizirati podatke u vezi s količinom oružja u legalnom posjedu, incidentima izazvanim takvim oružjem (ubojstva, samoubojstva, nesretni slučajevi i drugi incidenti), omjerom broja uspješnih i neuspješnih uporabi oružja za samoobranu i slično. Na temelju dobivenih pokazatelja također je potrebno izvesti zaključke o opasnosti koju predstavljaju oružje i eksplozivne tvari u legalnom posjedu i jesu li opravdani razlozi radi kojih se oni posjeduju, te provesti odgovarajuća predviđanja.

Neka od područja interesa bi mogla biti "**uvoz i izvoz oružja i eksplozivnih tvari**", "**skladištenje oružja i eksplozivnih tvari**", "**upravljanje viškovima oružja i eksplozivnih tvari**", "**upravni i inspekcijski nadzor**" i slično.

5. ODREĐIVANJE CILJEVA I ODABIR MJERA

Na temelju zaključaka dobivenih analizom podataka u vezi s određenim područjima interesa moguće je postaviti ciljeve koji se namjeravaju ostvariti. Glavni ciljevi mogu biti postavljeni vrlo precizno, ali i općenito uz preciziranje hijerarhijski nižih ciljeva. Također mora biti proveden odabir konkretnih mjera kako bi čitav strateški koncept bio zaokružen. Pri tome se ne misli na razradu konkretnih koraka s nositeljima i rokovima izvršenja, jer je to potrebno razraditi u akcijskom planu. Treba navesti i okvire, prepreke i ograničenja za ostvarivanje ciljeva, a u sklopu toga moguće je navesti i preduvjete koji moraju biti ostvareni. Ti preduvjete mogu biti definirani i kao neke od konkretnih mjera koje je potrebno poduzeti.

Sukladno navedenom, glavni strateški cilj mogao bi biti **povećanje stupnja opće sigurnosti** koji načelno može biti zajednički općim ciljevima drugih strategija koje se odnose na područje sigurnosti. Takav generalni cilj moguće je ostvariti ispunjenjem hijerarhijski nižih, konkretnijih ciljeva koji su u izravnoj vezi s problematikom oružja i eksplozivnih tvari i koji mogu biti definirani na sljedeći način:

- **smanjenje količine oružja i eksplozivnih tvari u ilegalnom posjedu:** ostvarenje ovako postavljenog cilja moglo bi biti mjerljivo ukupnom količinom oružja i eksplozivnih tvari oduzetih tijekom policijskog postupanja, omjerom ukupnog broja pretraga i broja pretraga u kojima je pronađeno ilegalno oružje i slično
- **smanjenje količine oružja i eksplozivnih tvari u legalnom posjedu:** ostvarenje cilja moglo bi biti mjerljivo brojem dozvola za držanje i nošenje oružja, količinom oružja u legalnom posjedu, brojem komada oružja za samoobranu u odnosu na oružje za lov ili sportsko streljaštvo i slično
- **smanjenje broja incidenata u vezi s oružjem i eksplozivnim tvarima:** mjerljivo brojem kaznenih djela i prekršaja u kojima su oružje i eksplozivne tvari bili predmet ili sredstvo počinjenja, brojem samoubojstava počinjenih oružjem, brojem nesretnih slučajeva uslijed nestručnog ili nepažljivog rukovanja oružjem i eksplozivnim tvarima i slično.

Nakon definiranja ciljeva potrebno je odabrati mjere te odrediti okvire i prepoznati ograničenja njihove primjene. Pri tome se može dati kratki opis postojećeg stanja, navesti zakonske i institucionalne okvire te identificirati njihove manjkavosti. Tek na temelju tako dobivene cjelovite slike moguće je pristupiti izradi konkretnog akcijskog plana. Mjere za ostvarivanje strateških ciljeva mogle bi biti:

- uspostaviti učinkovit sustav za suzbijanje nedozvoljenog posjedovanja oružja i eksplozivnih tvari
- uspostaviti učinkovit sustav upravnog i inspeksijskog nadzora oružja i eksplozivnih tvari
- uspostaviti učinkovit sustav nadzora uvoza i izvoza oružja i eksplozivnih tvari
- uspostaviti učinkovit sustav skladištenja i čuvanja oružja i eksplozivnih tvari
- uspostaviti učinkovit sustav upravljanja viškovima oružja i eksplozivnih tvari
- uspostaviti učinkovit sustav za praćenje i analizu podataka o oružju i eksplozivnim tvarima
- provoditi kampanje podizanja svijesti javnosti o problemima u vezi s oružjem i eksplozivnim tvarima
- provoditi edukaciju u vezi sa sigurnim rukovanjem oružjem i eksplozivnim tvarima i drugo.

6. DETALJNA RAZRADA CILJEVA, MJERA I KONKRETNIH ZADAĆA

Ciljeve strategije i mjere koje će se poduzeti moguće je detaljnije opisati u akcijskom planu uz odabir konkretnih zadaća i njihovu detaljnu razradu. Stoga akcijski plan treba sadržavati jasno precizirane aktivnosti, rokove, nositelje, suradnike i financijska sredstva. Poželjno je da izrada strategije i akcijskog plana teku paralelno kako bi se izbjeglo nepotrebno čekanje između formalnog potvrđivanja i usvajanja tih dokumenata, te zato što je u strategiji potrebno okvirno navesti planirane troškove, a projekciju troškova

moгуće je izvesti samo na temelju već izrađene nacrtu akcijskog plana. Akcijski plan je potrebno izraditi za razdoblje kraće od onog na koje se odnosi strategija kako bi bile moguće eventualne korekcije u provedbi aktivnosti.

Prilikom odabira i razrade konkretnih zadataka potrebno je biti određen i izbjeći bilo kakvu općenitost. Stoga nije dobro definirati zadatke na sljedeći način:

ZADAĆA 1.:	Pojačati rad u cilju preventivnog djelovanja i suzbijanja nedozvoljenog posjedovanja, trgovine ili zloporabe vatrenog oružja i eksplozivnih tvari
ROK:	Kontinuirano
IZVRŠITELJ:	Uprava kriminalističke policije
SURADNICI:	Uprava policije Uprava granične policije
SREDSTVA:	Redovita sredstva Ministarstva unutarnjih poslova prema godišnjem proračunu

Naime, zadatke definirane kao "intenziviranje rada u cilju suzbijanja nedozvoljenog posjedovanja oružja i eksplozivnih tvari" ili "pojačanje rada na angažiranju tajnih izvjestitelja" teško su provedive i nije ih moguće nadzirati i korigirati na bilo koji način. Da bi se neki rad mogao pojačati ili intenzivirati trebalo bi definirati kojim se je intenzitetom on do sada obavljao. Stoga bi, primjerice, u opisu zadatke trebalo navesti koliko je kriminalističkih obrada u vezi s oružjem i eksplozivnim tvarima provedeno u određenom vremenskom periodu, koliko od njih je većeg sigurnosnog značaja, koliko kriminalističkih obrada je provedeno u vezi s nekim drugim kaznenim djelima koja ne spadaju u nadležnost konkretne ustrojstvene jedinice i slično.

Sukladno tome, a na temelju prosudbe o stvarnoj ugroženosti, moguće je navedene zadatke preformulirati na sljedeći način: "povećati udio značajnijih kriminalističkih obrada u vezi s problematikom oružja i eksplozivnih tvari za 20% godišnje u odnosu na obradu kaznenih djela koje nisu u nadležnosti Odjela organiziranog kriminaliteta", ili "u krugovima u kojima se kreću ilegalni posjednici oružja angažirati pet informatora i najmanje jednog tajnog izvjestitelja" i slično. Zadatke definirane na opisani način postaju provedive te se lakše prate i korigiraju.

Sukladno navedenom, jedna od zadataka u vezi s uspostavljanjem učinkovitog sustava za suzbijanje nedozvoljenog posjedovanja oružja i eksplozivnih tvari mogla bi biti razrađena na sljedeći način:

ZADAĆA 1.:	Ustrojiti nacionalnu operativnu jedinicu za suzbijanje nedozvoljenog posjedovanja oružja i eksplozivnih tvari
ROK:	30. veljače 2009.
IZVRŠITELJ:	Ravnatelj policije
SURADNICI:	Načelnik Uprave kriminalističke policije načelnik Uprave pravnih i kadrovskih poslova
SREDSTVA:	Osoblje – 600.000,00 kn; oprema – 300.000,00 kn; prostorije – 100.000,00 kn; ukupno – 1.000.000,00 kn

Uz navedenu, moguće je predvidjeti i razraditi još čitav niz konkretnih zadaća, primjerice: ustrojavanje lokalnih jedinica za suzbijanje nedozvoljenog posjedovanja oružja i eksplozivnih tvari, formiranje nacionalne baze podataka za oružje i eksplozivne tvari, izrada jedinstvene metodološke upute za postupanje s oružjem i eksplozivnim tvarima, izrada programa edukacije, nadzor primjene metodološke upute i sl.

Na temelju akcijskog plana moguće je periodično donositi provedbene planove u kojima konkretne zadaće mogu biti još detaljnije razrađene. Tako je razradu zadaće "ustrojavanja nacionalne operativne jedinice za suzbijanje nedozvoljenog posjedovanja oružja i eksplozivnih tvari" moguće započeti na sljedeći način:

ZADAĆA 1.1.:	Raspisati interni natječaj za radna mjesta u Odjelu za oružje i eksplozivne tvari
ROK:	31. studenoga 2008.
IZVRŠITELJ:	Načelnik Uprave pravnih i kadrovskih poslova

Dodatne podaktivnosti koje je moguće planirati mogle bi biti: odabir djelatnika, izmjena pravilnika o unutarnjem redu, osiguranje prostorija, kupnja namještaja, računala, vozila i druge opreme i slično.

7. POTVRĐIVANJE I USVAJANJE STRATEGIJE I AKCIJSKOG PLANA

Prije usvajanja strategije i akcijskog plana potrebno je kroz stručnu raspravu dobiti usuglašena mišljenja o tome jesu li analiza stanja, zaključci i predviđanja točni, odnosno vjerojatni, te mišljenja o opravdanosti, ekonomičnosti i izvedivosti mjera i zadaća koje je potrebno poduzeti kako bi se ostvarili zacrtani ciljevi. Potvrđivanje strategije ne bi smjelo biti obavljeno isključivo na način da se od nadležnih tijela pisanim putem traže mišljenja i prijedlozi, jer se na taj način najčešće dobivaju odgovori da na nacрте dokumenata nema primjedbi. Stoga je potvrđivanje strateških dokumenata potrebno obaviti kroz izravnu raspravu stručnjaka i rukovoditelja svih tijela nadležnih za provedbu strategije.

Strategiju i akcijski plan potrebno je usvojiti na razini Vlade, dok je provedbene planove moguće donositi na razini tijela zaduženih za provedbu konkretnih zadaća.

8. NADZOR I KOREKCIJA

U samoj strategiji potrebno je definirati način suradnje, koordinaciju i nadzor provedbe. U konkretnom slučaju, suradnju i koordinaciju na nacionalnoj razini moguće je ostvariti kroz postojeće **Nacionalno povjerenstvo za oružje i streljivo** čiji bi članovi trebali biti menadžeri strateške razine svih tijela uključenih u provedbu strategije.

Nadzor provedbe trebao bi se obaviti na ministarskoj, odnosno vladinoj razini, kroz praćenje periodičnih izvješća o provedbi strategije i akcijskog plana. Nadzor ispunjenja aktivnosti predviđenih provedbenim planovima potrebno je obavljati na razini tijela zaduženih za njihovu provedbu te kroz Nacionalno povjerenstvo za oružje i streljivo u vezi s aktivnostima za čiju je provedbu nadležno ili zainteresirano više državnih tijela.

Kvalitetan nadzor i korekcija provođenja strateških planova jednako su važni kao i kvalitetna izrada tih dokumenata. U protivnom oni postaju sami sebi svrha. Iz tog je razloga, kao što je već spomenuto, prilikom odabira mjera i zadaća potrebno izbjeći bilo kakvu općenitost, jer se u protivnom dobivaju dokumenti univerzalnog prostornog i vremenskog značenja čija kvalitetna provedba i praćenje nisu mogući. Tek konkretni strateški dokumenti mogu ispuniti svoju svrhu i ostvariti ciljeve koji su u njima postavljeni.

ZAKLJUČAK

Da bi strateško planiranje u vezi sa suzbijanjem nedozvoljenog posjedovanja oružja i eksplozivnih tvari bilo uspješno, opseg problematike potrebno je obuhvatiti dovoljno široko uz neizbježnu primjenu multidisciplinarnog pristupa. Proces planiranja potrebno je obaviti na temelju jasnih strateških smjernica menadžmenta najviše razine koji mora aktivno sudjelovati u procesu planiranja te prihvatiti i potvrditi nacрте strateških dokumenata.

Konkretni strateški ciljevi, mjere i zadaće ne smiju biti preopćenito postavljeni jer time njihova provedba, nadzor i korekcija nisu mogući. Strateški dokumenti izrađeni na taj način postaju sami sebi svrha, a u izvješćima, koje je potrebno sastaviti u vezi s njihovom provedbom, rezultate je moguće vrlo lako fingirati, što dovodi u pitanje sam smisao takvog planiranja.

S obzirom na potrebu za sveobuhvatnim i multidisciplinarnim pristupom problematici oružja i eksplozivnih tvari, nužno je ostvariti suradnju i koordinaciju na nacionalnoj razini. To je moguće postići kroz aktivno uključivanje rukovodstva najviše razine u već postojeće povjerenstvo čime bi se ono revitaliziralo i postalo sposobno ostvariti svrhu zbog koje je i formirano.

Uspjeh strategije u velikoj mjeri ovisi i o nadzoru provođenja aktivnosti, što je također zadaća strateškog menadžmenta. Tek je na temelju kvalitetnog nadzora moguće uvidjeti daju li planirane aktivnosti rezultate koji vode k ostvarenju zacrtanih ciljeva, te jesu li potrebne modifikacije i dodatno usklađivanje.

LITERATURA

1. Jurina, M. (1999). *Osnove teorije planiranja*. Krimarak 7. Zagreb: MUP RH.
2. Jurina, M. (1994). *Rukovođenje i organizacijsko ponašanje*. Zagreb: MUP RH.
3. *Kazneni zakon*. NN 110/97., 27/98., 50/00., Odluka USRH U-I-241/00. od 10. 5. 2000., 129/00., 51/01., 111/03., 190/03., Odluka USRH U-I-2566/03. i U-I-2892/03. od 27. 11. 2003., 105/04., 84/05., 71/06.
4. Pušeljić, M. (1999). *Programiranje i planiranje rada u Ministarstvu unutarnjih poslova Republike Hrvatske*. Krimarak 7. Zagreb: MUP RH.
5. *Zakon o eksplozivnim tvarima*. NN 178/04., 109/07., 67/08.
6. *Zakon o oružju*. NN 63/07.

Summary

Dean Savić, Branimir Liker, Danijel Mendaš

SUPPRESSION OF ILLEGAL POSSESSION OF WEAPONS, AMMUNITION AND EXPLOSIVES: STRATEGIC PLANNING

Suppression of illegal possession of weapons, ammunition and explosives could be successful if it is based exclusively on comprehensive and multidisciplinary strategic planning. It is crucial to clearly define specific goals, measures and tasks, and precisely determine terms, executives and resources. The role of strategic management is crucial in all phases of strategic planning; while the role of lower managers and experts is indispensable regarding technical aspects of planning process only, and the execution of planned tasks.

Key words: weapons, explosives, ammunition, illegal possession of weapons, explosives and ammunition, strategy, planning, action plan, execution plan, management, National Commission for Weapons and Ammunition.